

Lönebotten

- kommunerna som inte har satsat på lärarna

Lönebotten

- kommunerna som inte har satsat på lärarna

Från ord till handling – lärarna måste prioriteras

I ett flertal undersökningar har Lärarnas Riksförbund visat att läraryrkets attraktionskraft minskat kraftigt över tid, både mätt i andelen förstahandssökande per antagen till lärarutbildningarna men även i fråga om i vilken utsträckning sistaårselever i gymnasieskolan överväger att söka lärarutbildningen. Vem vill bli mattelärare och få 10 000 kronor mindre i ingångslön, när alternativet är att med en lika lång utbildning i stället bli civilingenjör och få 10 000 kronor mer?

Under den senaste avtalsrörelsen inom det kommunala området visade Sveriges Kommuner och Landsting, SKL, en vilja att satsa på lärarna och förhandlingarna resulterade i ett fyraårigt avtal med en uppsägningsmöjlighet efter det tredje året. Det innebär att 2014 går respiten ut för kommunerna att rätta till lärarnas usla löneläge. Chansen kommer inte tillbaka!

Sedan avtalet tecknades har ledande företrädare för SKL tydligt uttryckt att de garanterade löneutfallen i det nya löneavtalet inte ska ses som ett tak för lärarnas löneförhöjningar utan som starten på en uppvärdering av lärarna. Ingela Gardner Sundström, ordförande för SKLs förhandlingsdelegation, skriver i ett brev till samtliga kommuner:

”Från SKLs sida har vi med detta avtal tydligt klargjort att vi är beredda att satsa på lärarna. Det är nödvändigt om vi ska klara framtidens utmaningar. Lärarnas relativlöner har successivt försämrats ända sedan 1970-talet. Lönerna började halka efter redan under statligt huvudmannaskap och eftersläpningen har sedan fortsatt, trots upprepade försök att råda bot på det. Det här avtalet ger oss goda förutsättningar att ändra på den saken. Men det förpliktigar. Det är upp till oss kommunpolitiker att omsätta avtalet i praktisk handling.”¹

¹ Ingela Gardner Sundström (SKL) (2012) "Läraravtalet klart" (2012-10-05, dnr 11/0552)

SKLs verkställande direktör Håkan Sörman skriver i sin krönika att alla inblandade parter måste ta ansvar för avtalet. Likaså att siffrorna i avtalet är att betrakta som golv inte som tak. Han avslutar med

”Det är nog ingen överdrift att säga att vi har ögonen på oss. Men samtidigt har vi nu en chans att vända en tråkig utveckling i skolan med fallande resultat. Avtalet ger oss faktiskt möjligheter att mer långsiktigt främja en skola som är bättre för eleverna och lärarna.”²

SKLs styrelseordförande Anders Knape säger i en intervju i Ekot att lärarnas löner ska prioriteras.

Med dessa uttalanden från SKLs ledning i ryggen är det nu dags också för den enskilda kommunen att gå från ord till handling i den lokala löneförhandlingen med Lärarnas Riksförbund och satsa på lärarna. Bara så kan kommunerna undanröja en förtida uppsägning av avtalet. För vissa kommuner kommer det att innebära att skattekitan måste skrapas i botten.

Upp till bevis!

Lärarnas Riksförbund har med hjälp av partsgemensam lönestatistik för 2011 undersökt lärares lönenivåer och relaterat dessa till kommunernas ekonomi och till kommunernas lönepåslag för lärare de senaste åren. För kommunsektorn som helhet förutspås ett ekonomiskt överskott om 15 miljarder kronor för 2012. Överskottet 2011 var 9,4 miljarder kronor.

Vår undersökning har resulterat i två sammanställningar över de 50 kommuner som har lägst lönenivåer i landet, en lista för grundskollärare och en för gymnasielärare. De kommuner som befinner sig i löneligans bottenskikt har en lång väg att gå. För samtliga landets kommuner gäller att göra upp en avbetalningsplan för lönegapet på 10 000 kronor mellan en lärare och till exempel en civilingenjör.

² <http://www.skl.se/press/veckobrev/vds-kronika/nu-maste-alla-ta-ansvar>

Vi frågar oss varför Malmö, Skellefteå och Vimmerby med sin jämförelsevis goda ekonomi har bland landets sämsta lärarlöner och därtill fortsätter att satsa sämst på lärarna år från år.

Vi förundrar oss över att Borlänge, Karlskrona, Luleå, Malmö, Norrköping, Västervik, Västerås och Örebro vill befinna sig i sällskap med de kommuner i landet som betalar lärarna sämst.

Vi ser att kommuner som Aneby, Arvika, Lekeberg och Åsele från sina bottenplaceringar anträtt vägen mot en uppvärdering av läraryrket, men trots detta återstår mycket arbete.

Slutsatser och förslag

- **Kommunernas sista chans att lyfta Sveriges viktigaste yrke**

Kommunerna har nu en sista chans att visa att de klarar av sitt ansvar för skolan. Detta gäller inte minst landets sämsta lönekommuner. Lyckas inte kommunerna och SKL att via det avtal som nu är tecknat att uppvärdera läraryrket kommer förtroendet för enskilda kommuner och för SKL att vara förbrukat.

Lärarnas Riksförbund kommer att följa utvecklingen i kommunerna mycket noga och vi utmanar varje enskild kommun att ta sitt ansvar för att inte avtalet ska sägas upp i förtid.

En del i vår utmaning är att lyfta fram landets sämsta lönekommuner. Att ligga i löneligans botten är ingen hedrande position och de ledande inom respektive kommun måste nu göra sitt yttersta för att slippa omnämnas i detta sammanhang vid vår nästa undersökning.

- **Skillnader i lärarlöner hotar likvärdigheten**

Förbundet anser att de stora skillnaderna kommunerna emellan när det gäller såväl ekonomiska förutsättningar som lärares lönenivåer och löneutveckling är ett hot mot den nationella likvärdigheten. Kraven på lärarlegitimation kommer att skärpa läget. Lärare kommer inte att söka sig till kommuner som ligger i botten av löneligan och därmed går elever miste om en utbildning som är likvärdig i landet.

- **Lärarnas löner måste höjas med 10 000 kronor i dagens penningvärde**

Lång och specialiserad utbildning måste vara lönsam. Läraryrket är ansvarsfullt, avancerat och komplext. Det finns ett starkt samband mellan svagt sökandetryck till lärarutbildningen och den dåliga löneutvecklingen för lärare under de senaste 20 åren. Lärarnas Riksförbund menar att radikala lönesatningar nu behövs för lärare inom grundskolan, gymnasieskolan och vuxenutbildningen. Varje

enskild kommun måste tydligt visa i en avbetalningsplan hur den ska genomföra uppvärderingen av läraryrket.

- **Höj lärarnas ingångslöner markant**

Enligt det välrenommerade konsultbolaget McKinsey är höga ingångslöner för lärare något som tydligt signalerar hur lärare värderas och prioriteras i ett land. Ur detta perspektiv är det orimligt att tänka sig att den svenska skolan ska vara en attraktiv framtida arbetsplats för dagens högskolestudenter, när exempelvis civilingenjörer tidigt i sitt yrkesliv har en lön på drygt 34 000 kronor, vilket är mer än vad slutlönen är för många gymnasielärare med 40 år i yrket.

Sämsta lärarkommuner sorterat efter lönenivå, grundskola

Kommun- placering för lärarlöner (sämst=1)	Kommunnamn	Medellön (lärare grundskola, senare år)	Resultat före extraordinära poster 2011 (kronor/invånare)	Ekonomisk placering (bäst=1)
1	MALÅ	24597	150	233
2	LEKEBERG	24966	823	137
3	NORDMALING	24973	-270	259
4	VIMMERBY	25088	1699	44
5	STORFORS	25225	-2242	289
6	SOLLEFTEÅ	25371	819	138
7	KRISTINEHAMN	25418	669	164
8	VAGGERYD	25426	69	238
9	BOXHOLM	25493	749	153
10	VÄSTERVIK	25717	-1446	284
11	OCKELBO	25728	1799	36
12	VANSBRO	25755	355	201
13	FINSPÅNG	25789	-144	252
14	ANEBY	25835	312	203
15	HYLTE	25939	250	212
16	ÅSELE	25950	-1725	287
17	ORSA	25958	1087	103
18	ROBERTSFORS	25976	1720	42
19	EKSJÖ	26009	423	194
20	LUDVIKA	26032	176	231
21	NORSJÖ	26069	177	230
22	HUDIKSVALL	26077	1195	88
23	LJUNGBY	26078	512	180
24	GAGNEF	26120	7	246
25	STORUMAN	26129	452	188
26	BODEN	26131	294	204
27	SÄTER	26169	1315	76
28	KUMLA	26182	1097	101
29	SÖLVESBORG	26186	240	214
30	SVALÖV	26187	1110	97
31	VÄSTERÅS	26219	1467	60
32	TIDAHOLM	26226	262	210

33	HULTSFRED	26250	272	208
34	BORLÄNGE	26272	206	223
35	ÅNGE	26275	209	221
36	ARVIKA	26286	1687	45
37	LESSEBO	26289	-1101	278
38	LILLA EDET	26293	527	179
39	GRUMS	26294	-550	268
40	VINGÅKER	26294	783	149
41	LEKSAND	26301	503	182
42	KINDA	26307	573	174
43	NORDANSTIG	26317	186	228
44	NORRKÖPING	26322	1946	28
45	BOLLNÄS	26339	-1228	280
46	ÄLVSBYN	26362	900	130
47	BJUV	26368	1023	111
48	HOFORS	26399	-541	267
49	MALMÖ	26411	1625	49
50	HÄLLEFORS	26414	937	123

Källa: Partsgemensamt statistikunderlag för kommunerna samt Statistiska Centralbyrån

Sämsta lärarkommuner sorterat efter lönenivå, gymnasieskola

Notera bortfall om cirka 100 kommuner på grund av gymnasieförbund och inga egna kommunala gymnasieskolor.

Kommun- placering för lärarlöner (sämst=1)	Kommunnamn	Medellön (lärare gymnasium, allmänna ämnen)	Resultat före extraordinära poster 2011 (kronor/invånare)	Ekonomisk placering (bäst=1)
1	KUMLA	25636	1097	101
2	VANSBRO	26751	355	201
3	SÄTER	27173	1315	76
4	MALUNG- SÄLEN	27239	2178	17
5	LYCKSELE	27299	189	227
6	KÄVLINGE	27306	1793	37
7	RONNEBY	27473	276	206
8	HÄLLEFORS	27499	937	123
9	BORÅS	27509	273	207
10	VÄNNÄS	27579	442	190
11	VÄSTERVIK	27596	-1446	284
12	SUNNE	27711	782	150
13	HYLTE	27722	250	212
14	VIMMERBY	27735	1699	44
15	FINSPÅNG	27742	-144	252
16	FILIPSTAD	27745	234	215
17	VILHELMINA	27769	-409	263
18	BORLÄNGE	27784	206	223
19	MORA	27784	1988	27
20	BODEN	27829	294	204
21	NYBRO	27858	977	119
22	SVALÖV	27867	1110	97
23	HULTSFRED	27876	272	2+8
24	TIMRÅ	27929	437	192
25	RÄTTVIK	27944	-697	272
26	ARVIKA	27952	1687	45
27	KRAMFORS	27960	88	237
28	LJUNGBY	27977	512	180
29	NÄSSJÖ	28002	568	175

30	KARLSKRONA	28026	218	219
31	LEKSAND	28031	503	182
32	VAGGERYD	28032	69	238
33	SKELLEFTEÅ	28046	2872	7
34	VÄSTERÅS	28108	1467	60
35	LULEÅ	28119	1368	72
36	NORRKÖPING	28142	1946	28
37	ÖREBRO	28160	785	148
38	DALS-ED	28184	1715	43
39	GNOSJÖ	28239	1370	71
40	MUNKEDAL	28264	701	159
41	SÄFFLE	28282	367	200
42	TIDAHOLM	28302	262	210
43	LJUSDAL	28312	1551	56
44	TRANEMO	28323	386	198
45	HUDIKSVALL	28337	1195	88
46	ARJEPLOG	28339	-264	258
47	JÖNKÖPING	28362	792	147
48	MARK	28384	396	197
49	MJÖLBY	28397	1321	75
50	HOFORS	28405	-541	267

Källa: Partsgemensamt statistikunderlag för kommunerna samt Statistiska Centralbyrån

LÄRARNAS
RIKSFÖRBUND

Lärarnas Riksförbund är det enda förbundet i Sverige som endast organiserar enbart behöriga lärare och studie- och yrkesvägledare. Vi är en partipolitiskt obunden organisation och är med nära 90 000 medlemmar ett av de största förbunden inom Saco, Sveriges Akademikers Centralorganisation.